

Humlehandlaren

En Göingevisa från 1741

Nils-Arvid Bringéus

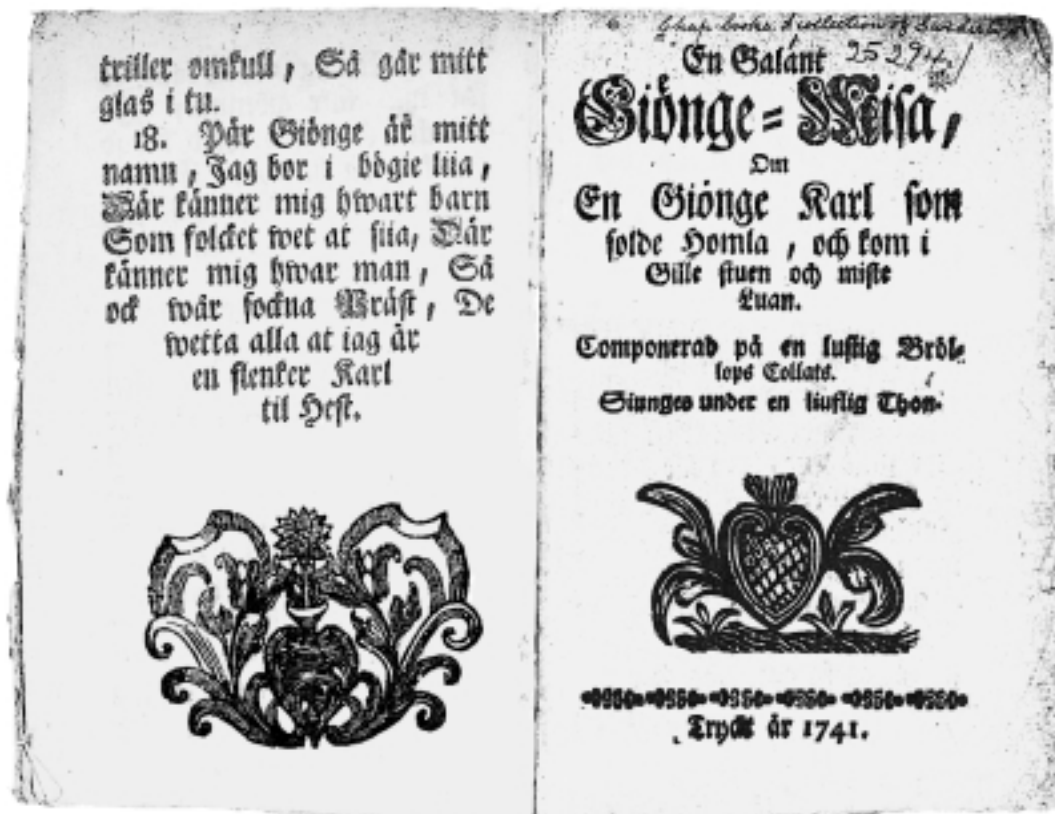
”Gyngarne äro af bägge könen et hyggeligt, muntert, tilltagset och vigt folk, och tyckes bondfolket här uti nästan öfvergå de andra af sin nation.” Karakteristiken är Carl Linnaeus och med den slutar han anteckningarna från Skåne under sin resa 1749. Göingarna skilde sig från allmogen i övriga delen av provinsen genom sitt diftongrika språk, och de var även i övrigt särpräglade. ”Den magre, slitsamme och påhittige göingen har ställts emot den dryge och välmående sydsåningen i mer eller mindre skämtsamma omdömen” (Salomonsson 1999:64). Göingarna kunde även visa självironi som i den bekanta Göingevisan, *Naur alla göinga saunkade va*. Spevisan om de obetydliga göingarna som bara hade en lus att äta och en fingerborg att dricka ur, sjöng ursprungligen skrädarna vid sitt Bartelsmässogille den 24 augusti (Bringéus 1979:82 f.).

När jag i maj 1999 besökte universitetet i Harvard, USA, i jakt på svenska kistebrev och skillingtrycksbilder, blev jag glatt överraskad av att påträffa ett tryck från 1741 med rubriken ”En Galant Göinge-Wisa” om hela 18 strofer. Skillingtrycket mäter 17,5 x 11 cm och omfattar åtta sidor, dvs. ett halvt ark, och får betraktas som ett unikum. Det saknas nämligen i Margareta Jersilds omsorgsfulla inventering och analys av de äldre svenska skillingtrycken. I professor Stephen Mitchells datakatalog över de svenska skillingtrycken i Harvard (*Swedish Chap-Books 1741–1868*, tre volymer med 158 skillingtryck) är det

äldst. Därtill kommer att visan är skriven på ett dialektliknande språk.

Bilden av ett brinnande hjärta på framsidan och ett hjärta som bär blomma på baksidan kan tyda på att klichéerna tidigare brukats på bröllopsverser. De kan kanske även hjälpa oss att identifiera tryckeriet, och vi kan vara rätt säkra på att spåren leder till Lund, den enda dåtida staden i Skåne med tryckeri. Detta drevs av boktryckaren Ludvig Decraux, men befann sig vid denna tid i stort förfall innan tysken Carl Gustaf Berling övertog det 1745 (Bringéus 1995:106 f.), samma år som han tryckte Pehr Lovéns *Dissertatio gradualis de Gothungia (Giönge-Härad)*.

I Lund fanns det vid denna tid ett uppenbart intresse för de skånska dialekterna. Det tog sig uttryck i nydiktade hyllningar till dem som disputerade (Weibull 1871). Lovéns avhandling 1745 avslutas sålunda med *Oina Önske-Skreuft Te den boglärd Göinga Kären Här Monsiör Pehr Lovén* (jfr Carlquist 1951:100 ff.). Från 1770-talet finns ett tiotal tillfällighetsvisor som diktats på dialekt av lagmannen Adam Jordan Kröger, som var prästson från Vinslöv, född 1755 (Vide 1992). Jag föreställer mig därför att en Göingestudent författat skillingtryckstexten och att *Pehr Giönge* (vers 18) är hans alter ego. Att det inte är en obildad humlehandlare som fört pennan visar främmande ord som *galant*, *compone-rad*, *separation*, *coras* (courage) osv. Även om många franska ord inmängt sig i svenska språket under 1700-talet, något som även

Lovén visar i sin Göingeavhandling, är det knappast tänkbart att de tillhört ordförrådet hos varje Göingedräng. En kvalificerad gissning är att Pehr Lovén (1718–1785) är författaren.

Humlehandeln

Per Giönge presenterar sig själv som dräng (jfr Vide 1992:65). Han är alltså en ung man i sina bästa år, uppenbarligen ogift av intresset för de danslystna flickorna att döma. Per för ordet rakt igenom visan och texten är också i sin helhet skriven i oratio recta, vilket gör den livfull och medryckande. Medaktör är hjälppojken *Tue* (Tuve), som Per nedfattande kallar för *påge-lort, en höyre* (vaktpojke, a.a. s. 79), husmodern på stället som tituleras *välborne Mor* (a.a. s. 94). Att det var en bondgård som humlehandlaren besökte

framgår av att brudparet i bröllopsgåva utlovades en plogbill och ett dussin hästskor. Men det var inte vilket bondställe som helst eftersom det fanns gott om perukklädda gäster, bland dem en präst och en professor, kanske i samma person.

”Alle hemman böra humlegård hafva”, säger 1734 års lag, som också beskriver humlegårdens anläggning och skötsel. Men i verkligheten var humleodlingen ojämnt fördelad. Carl Linnaeus omtalar i Skånska resan att ”Humle-gårdar äro i Stenbrohults och Virestads socknar anlagde vid alla gårdar, så at näppeligen någon ort i Sverige gifver mera förråd på humla, den bönderna härifrån sälja åt hela landet alt ifrån Trelleborg til Stockholm” (a.a.s. 35). I Marklunda i Göinge noterade han, att ”Humle-stängerna med hvilka humlen uppstoddes i humle-gårdarna, voro

dels af björk, men dels och mäst af afven-bok, som här växte i största myckenhet” (a.a. s. 59). Lagmannen Carl Hallenborg skriver dock i sin kommentar till Skånska resan: ”Al brukas väl mäst til humlestänger i Skåne” (Hallenborg 1910–13:310). Nere på skånska slätten fann Linnaeus däremot att humlegårdarna var sällsynta eftersom humlestängerna inte kunde fås för mindre än 3 à 4 styver stycket (a.a. s. 205). Där fanns inte heller något skydd mot den starka östan- och västanvinden (Hallenborg a.a. s. 336).

Linnélärjungen Samuel Ödmann har i sina ”Hågkomster från hembygden och skolan” lämnat en levande skildring av hur humlen i Vislanda prästgård repades i september månad. ”I skymningen tändes en stor stockeld, medan drängarna bar in och staplade en stor hög humlerevor framför spisen. Inom några få minuter satt hela huset omkring denna stapel för att plocka humle. Men då detta arbete som flera aftnar i rad höll på till klockan tio och elva, var mycket sömngivande undfågnades sällskapet med öl. För att hålla ögonen vakna, ålåg det var och en att förtälja någon saga ur forntiden. Från plockning var ingen frikallad utom prosten och hans fru, men sagoförtäljningen öppnades av prosten och gick varvet adjunkt, döttrar, drängar och pigor. Var och en hade berett sig därtill, och den som hört något roligt sparade det till humlekvällarna” (Nordmark 1997:74 f.). Vilken viktig roll humleodlingen spelade i folkmedvetandet visar även en gåtsamling av Gunnar Olof Hyltén-Cavallius, i vilken man finner fyra olika gåtor om humlen, med tillfogande av uppgiften att humleodling påbjöds i Varend redan genom Växjö stadga 1414 (Hyltén-Cavallius 1968:148).

J.L. Gillberg noterar i sin beskrivning över Kristianstads län 1767 att man såväl i Västra som Östra Göinge avyttrade ”mycken och god humbla”. Även från Villands härad avyttrades humle och från N. Åsbo ”någon humbla” (Gillberg 1767). Bland orter som

införde humle till marknaden i Simrishamn märks Ö. Broby, Emmislöv, Glimåkra, Osby och /Villands/ Vånga (Hanssen 1977:362 ff.,381). Genom handeln överbryggades bygder med överflöd och brist. Tänkbart är att Per Giönge köpt upp humle av olika odlare för försäljning, men det är också möjligt att han handlade för sin husbondes räkning eller åtminstone lånat dennes hästar. Humle odlades i allmänhet inte i sydöstra Skåne utan infördes från Göinge och Småland och salufördes av mellanhänder (a.a. s. 381).

Ölet får av humlet sin beska, aromatiska smak och hindrar samtidigt mjölksyrarjäsnings, varigenom hållbarheten ökas. Svagdricka bryggdes i Skåne åtminstone var fjortonde dag. Till arbetsgillen, bröllop och begravningar krävdes däremot väl humlat och lagrat öl.

Humleförsäljningen

När höstkylan börjat tar Per luva och vantar på sig för att ge sig ut för att sälja humle. ”Vantarna äro blå, stickade med fingrar af ullgarn”, omtalar Linnaeus från nordöstra Skåne (a.a. s. 66). Per Giönge lämnar lasset och hästarna åt hjälppojken och går själv in i en gård för att höra efter om där fanns någon köplust. Han tar av sig luvan och kommer rätt in i en bröllopsstuga med fullt av herrskapsfolk. Deras kläder lyser grant i vitt, grönt och blått. Han hälsar höviskt husets fru med ett *Guds fred Wälborne Mor* men går sedan rakt på sak och frågar om hon vill köpa humle. Han lovar *gott kiöp* och att ge gott mål, och hoppas i gengäld på en köpsup. Han tror sig redan vara viss om handeln och ber därför en vaktpojke gå ut och säga till Tuve att komma in med en *drom* (drum) på ryggen, dvs. en stor säck av det slag man brukade för ull och andra lätta, men särskilt skrymmande varor som humle (Rietz 1962:100).

Per Giönge prisar sin vara: humle utan vare sig sand eller stenar och föreslår att mor köper hela lasset. Hon hade väl annat att

tänka på än humleköp mitt under bröllopskallet, men Per menar tvärtom att han kommit vid rätt tillfälle.

Bröllopsgillet

Bröllopet utökar persongalleriet i dikten med brudgum, brud och präst. Ordet *brukeman* motsvarar brudgum-man eller brugge man (Vide 1992:61). Såväl brudmannen som bruden kallas *härsk*, ett ord som är bildat till herre. Dess danska motsvarighet betyder ”meget fin, pyntet, opstadset” (a.a. s. 79 f.).

Per Giönges mod ökar. Han beordrar fram ett glas som ger den försagde brudgummen bättre kurage. Får Per sålt sitt lass – och inte behöver köra vidare – vill han själv vara med om att hylla brudgummen och att dansa.

I vråna står flickorna och tisslar och tasslar och Per skulle gärna ge en slant för att få veta vad de viskar. Han skulle inte säga nej till en dans, men vill samtidigt visa att han inte är *en Hans* (ett mansnamn som brukades i ned-sättande betydelse). Tuve får befallning att ta in hans nya piska, så att han kan *ganta* (skämta) lite och visa att han är en Göingekarl som varit med i svängen och är en god dansör.

”Piska i handen med trä-skaft, och handtaget med skinn öfverdragit” hörde enligt Linnæus till bondens attribut i nordöstra Skåne (a.a. s. 66). Med den kunde humlehandlaren inge respekt och kanske åstadkomma lika skarpa smällar som med en pistol.

Nu manar han flickorna, väl en i taget, att ta fatt i hans byxor och svänga runt tills solen går upp. ”Spela upp en Göingedans, spar inte felesträngen, här skall du veta att den rätte Göingedrängen vill dansa, där har du en *kristin* [= ett silvermynt präglat från 1649, uppkallat efter drottning Kristina], så skall du få både öl och brännevin”, säger han till spelmannen.

Fram till omkring 1730 utgjorde musiken vid bröllop och andra tillställningar på landsbygden ett privilegium för stadsmusikanterna. I V. och Ö. Göinge, Villands och Gälds

härader kom musikanterna från Kristianstad. Vid denna tid började det dock bli alltmer vanligt med privilegierade häradsspelmän i Skåne (Andersson 1991: 36 f.) och troligen är det en sådan spelman som svarar för dansmusiken vid Göingebröllopet.

Dansglädjen i Göinge hindrades inte av vare sig fattigdom eller brist på kläder. Pehr Lovén anför i sin avhandling om Göinge 1745 ”en gammal visa, som än idag föredrages vid göingarnas måltider”. Den lyder:

Der dansar oin Gying pau Gedinge Bro
Mä lappade Hoser au preckade Sko,
Oin Gying oin Gierbo.

Skildringen av Göingebröllopet är helt samstämmig med vad Pehr Lovén anför 1745: ”Man kan knappt finna något folk, som lös-släpptare hängiver sig åt glädjen, än det gotiska, och mindre omåttligt brukar bågaren såväl vid bröllop som eljes. De använda nästan hela tiden till danser och ringdanser.”

Lovén nämner tre danser: Göingedansen, Tredansen och Älvadansen. Den dans som Göingevisan åsyftar var uppenbarligen en pardans.

Nu har Per Giönge kommit riktigt i gasen och föreslår brudgummens skål, men manar honom samtidigt att inte sluta att dansa med sin *härska* (herrska) brud förrän klockan slår sju om morgonen. Själv börjar humlehandlaren dock så smått att tänka på sin hemfärd. Tuve får befallning att bege sig ut och lägga tömmarna på hästarna. Men i samma ögonblick kommer Per att tänka på att han saknar sin luva. Han tvekar om han skall gå in och hämta den i stugan. Han är väl beskänkt och är rädd att kallas *öhl och bränwins holck* (drinkare). Han förklarar för prosten att en av pigorna visste att luvan fanns i bänken där han suttit. Kanske hon rent av tagit den i pant (för att han skulle komma tillbaka och lösa den) liksom vid barnsöl. Om pigan haft ett gott öga till Per, ställde han dock högre krav, ty hon såg ut som en nersmetad kokerska.

Hursomhelst, Per tackar för sig och lovar att senare komma ihåg brudfolket med en skänk i form av en plogbill och ett dussin hästskor. Kanske var han också järnhandlare i likhet med många Göingebönder (Hanssen 1977:185 ff.).

Per Giönge bjuder prosten, brudgummen och bruden farväl och ber vaktpojken hålla hunden då han går ut. Kanske behöver han även en stödjande hand för att inte falla omkull och slå sönder sitt glas.

I slutversen kommer självpresentationen, där humlehandlaren talar om vem han är och var han hör hemma. Personnamnet i obestämd form med efterställt epitet är numera en praktiskt taget okänd benämningstyp i Göinge, men var välkänt i södra Skåne och vissa trakter av Danmark. I nutida Göingedialekt skulle det heta *Gynga-Pären*, dvs. med personnamnet i bestämd form med framföreställt epitet (Vide 1992:77f; jfr Öhrstedt 1951:19).

Hemma i *Bögje liia*, dvs. Bokebackarna – ett konstruerat ortnamn – är Per Giönge känd av både små och stora liksom av sockenprästen. ”De veta alla att jag är en flinker karl till häst.” Att vara flink var en högt skattad egenskap. Den möter även i gratulationen till Pehr Lovén: *Jag grattelayrar Deg Min höke flinke Broer* (Lovén 1961:84). Per Giönge är mån om sitt anseende, fast han inte säger nej vare sig till öl eller brännvin. Gott rykte och värdighet var egenskaper som av gammalt skattades högt inte minst hos en handlare (Österberg 1999:90).

Texten

Visan är tryckt med fraktur, den enda stil som allmogen kunde läsa långt fram på 1800-talet. Hundra år före folkskolans införande var det givetvis endast en begränsad krets som kunde tolka en tryckt text. Å andra sidan kunde den läras utantill av minnesgodare lyssnare. Även om vi får nöja oss med texten bör vi inte glömma att den presenterar sig som en sångtext. Men vilken ”ljuvlig ton” den var

ämnad att sjungas till undgår oss tyvärr. Sannolikt får ”melodiångivelsen” räknas till de skämtsamma (Jersild 1975:71). Christer Lundh som tillhör kretsen kring Skåniskt visarkiv på Folklivsarkivet i Lund fick texten och återkom med en tonsättning, som här återges för första gången. Göingevisan i Christer Lundhs tappning kommer inom kort även på en CD-skiva.

Göingevisan från 1741 är en världslig visa och kan kanske hänföras till den kategori Margareta Jersild kallar friare- och bröllopsvisor, vars innehåll växlar från mera seriös till rent skämtsam karaktär. Visan har en episk, underhållande karaktär utan vare sig religiösa eller moraliska pekpinna. Varken pietism eller nykterhetsrörelse hade ännu stramat upp levnadsvanorna i Skåne. Visan förmedlar en levande tidsbild från en provins som ännu inte tillhört Sverige i ett helt århundrade. Därtill är den sakligt informativ. Vi får visserligen inte vara med om själva bröllopet, men väl om festen efteråt med öl och brännvin, spel och dans. Sockenprästen drar sig inte undan utan deltar i folkets glädje, som på Pehr Hörbergs målning av midsommardansen i Småland. Dikten är ett bra exempel på vad nutida folklorister kallar performans. Men till det kommer den värdefulla inblicken i humlehandeln. Man är nästan benägen att använda beteckningen dramadokumentär. I det lilla dramatiska inslaget får luvan huvudrollen. Den nämns redan på titelsidan, i andra strofen för att på nytt dyka upp i strof 13–16, likväl utan att man blir riktigt klok på om Per Giönge fick återse den.

Varje strof består av fyra verser med slutrim enligt det enkla mönstret aa, bb. Här och var kan rimmen tyckas vara kläna. En anledning är att författaren brukat skriftspråk men rimmat på dialekt, där vissa konsonanter är stumma. I vers 11 heter det t.ex. ”Tan up er härska *Brud*, Å dansa så omkring The klocken hon slår *sju*.” I detta fall skall rimmen lyda: *bru – sju* liksom *bru – i tu* i vers 16. På

Musik: Christer Lundh
-99

Hör Tue staud här, men jag gaur ingä lyes äss morvill hanta ha ä
 Köba mens da byes. soj te vaurt homla lass, ge ögen nänne strau äss
 de jta helan fram, sau ska du brännvin fau. Jag tror da ä node bäst, ta
 au se sina glue förrän en travar ing i denna gitte stue. Jag
 soj här ä modfolk, perukef i haur vrau förmoget herrstabsfolk, da
 kan en vaurt fastau.

motsvarande sätt skall rimmen i strof 8 lyda vanta – ganta (gyckla) och i strof 12 te – fre. I vers 17 rimmar det bättre med *nock-kock*. Även utan rimfunktion är vissa konsonanter stumma i talspråket. Merendels skrivs *jag* i stället för *ja* (Vide s. 84) liksom *och* (a.a. s. 97 f.) i stället för *å*. Några rim är dock omöjliga. Att både skriva på dialekt och rimma är inte det lättaste liksom att konsekvent hålla sig till talspråksformen. I första strofen heter det sålunda *Säj til*, vilket borde ersatts av *Säj te*. I strof 4 står *med sig* i stället för *me sej*. Någon gång har skriftspråket behövts för rimmets skull, t.ex. i strof 2: *wrå – blå*.

Av dialektorden är de flesta upptagna hos Rietz och i Sjöstedts ordbok över dialekterna

i V. Göinge. En del ålderdomliga ord kommenteras i Sten-Bertil Vides utgåva av Krögers dialekttexter, vilket jag markerat med "Vide" jämte sidnummer.

För värdefulla synpunkter på ordformerna i visan tackar jag chefen för Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, docent Göran Hallberg.

Eftersom texterna är helt sammanskrivna i varje strof, och rimmen därigenom kan vara svåra att upptäcka, återger jag här texten upplöst på fyra rader i varje strof:

Nils-Arvid Bringéus

Prof. em.

Lund

1. Hör tue stad du här, Mens jag går in å lyes,
Å mor wil homla ha och kiöpa, mens dä byes,
Säj til vårt homla lass, gje ögen nåne strå,
Äss [om, Vide 115] dey har helan the, så ska du bränn'
win få.

2. Jag tror da säkrast är ta å se sine lue,
För än en trasker in i hesse gille stue,
Jag säe här är ho folck Peruker i hwar wrå
Contanter herska folck, båd wida grön och blå.

3. Guds fred Wälborne Mor wil mor nu homla kiöpa,
så ska hon få gott kiöp som der uppå kan löpa,
Jag får ta in en drom, jag säir i willen ha
Mor skänken wäl en söp, Så ska jag måla bra.

4. Du höyre, giör så wäl, gack ut om denne porten,
Der står ett homla lass, rop in den påge lorten,
Som wachtar lass och ögh, Bed honom ta en drom
På ryggen med sig in å binna lasset om.

5. Sau här Wälborne Mor är humla som jag mejner,
De långe gumber [revor?] är förutan sand och stejner,
I tan rätt hejlan the j kiöpen alt mitt lass
Jag säjr, här gille är, nu kom jag rätt til pass.

6. Men om Separation törs jag nu litet skiämta,
Ä dä vår Brukeman, som står i wråen å flämtar,
j skänken in ett glas at han kan få Coras,
Så wil iag dansa med, ess jag får sålt mitt Lass.

7. Sej pigorne de stå i wråen der å smiska,
Dä wore penge wärd, Å weite hwa de wiska
Ja tror de meina rätt de bye mig en dans
Men ja ska wisa them, at jag är ingens hans.

8. Hör tue ta min hat, slep intet mina wantar,
Ta hit min nya snärt nu wil jag lidet ganta,
Å wisa at jag är en sådan Giöngge Kär,
Som iflas [färdas, Vide 83] mycket kring, Å ofta danset
har.

9. Allo jungfru gå fort, Tan fatt i mina böyser,
Så wil wi swinga om the dan i stuen lyser,
Ja danser äirer the, min härska Brukeman,
Holt op du spelleman nu säir du ha ja kan.

10. Speil op en Giöngge-dans, spar intet fäile strengen,
Här ska tu weida at den rätte Giöngge Drängen,
Wil dansa speil up bra, der har du en kristin,
Speil käckt, så ska du få bå öhl och brännwewin.

11. Er skål här Brukeman La bäinen intet stanna,
La ingen bördighet, hos Er i afton sakna,
Gå up på kare wis, Tan up er härska Brud,
Å dansa så omkring The klokken hon slår siu.

12. Hör tue war nu snar å packe dig på dören,
Ja skulle be go natt, Men ja få be go moran,
Lägg tömen på min ög, Kom så och seig me te,
Så wil jag hädan åt, Å fara häin med fred.

13. Du säy ja men å sant, å ja nu å mä luan,
Nu säir dä ut för mäy, om jag ska gå i stuan,
Äss ja skal jella mer med thetta kjöpsta folck,
Så seya de ja ä, en öhl och bränwins holck.

14. Erswyrdige far här Probst och så Prophesser,
I nu förladen mäy ja genast står för rätta,
Den pigen mente så, at luan min hon fins,
I benken der iag satt, Det rummet tienste minst.

15. I skon ha möijen tack, Ja ska wäl inte glömma,
Ja skäncker äir igen, Med hwad iag kan ha hemma,
En plogbill af iern, ett dusin hästasko,
Hwad mera som i kan behöfwa til ert bo.

16. Sey der ia wiste weil, dey löije der hon tå,
Å lura der uppå äss henne nåne så,
Men hör du kom kans [blott, Vide 88] hid, Du har fått
gille nog,
Du sär hur hon ser ut, alt som en smorter kock.

17. God natt wälborne Probst haf tack för denne
stunden
Du hyre giör så wäl, och slep mig ut för hunden,
God natt här Brukeman, God natt min härska Brud,
Äss iag triller omkull, Så går mitt glas i tu.

18. Pär Giöngge är mitt namn, Jag bor i bögie liia,
Där känner mig hwart barn Som folcket wet at siia,
Där känner mig hwar man, Så ock vår sockna Präst,
De wetta alla at iag är en flenker Karl til Hest.

Litteratur

- Andersson, Greger 1991: Stadsmusikanter i Skåneland under 1600- och 1700-talet II. *Ale. Historisk tidskrift för Skåneland*.
- Bringéus, Nils-Arvid 1979: *Skräddaren på bocken. Kulturen*.
- Bringéus, Nils-Arvid 1995: *Skånska kistebrev*.
- Carlquist, Gunnar 1951: *Lunds stifts herdaminne*, 3.
- Gillberg, J.L. 1767: *Historisk, Oeconomisk och Geografisk Beskrifning öfver Christianstads Län*.
- Hallenborg, Carl 1910–13: Carl Hallenborgs Anmärkningar till Carl von Linnés Skånska resa. *Historisk tidskrift för Skåneland*.
- Hanssen, Börje 1977: *Österlen. Allmoge, köpstafolk & kultursammanhang vid slutet av 1700-talet i sydöstra Skåne*.
- Hyltén-Cavallius, Gunnar Olof 1968: Gåtor och spörsålar från Varend. *Kronobergsboken*.
- Jersild, Margareta 1975: *Skillingtryck. Studier i svensk folksång före 1800*.
- Lindberg, Margareta 1970: *Personbeteckningar och öknamn i två Skånesocknar*. Stencilerad seminarieuppsats, Etnologiska institutionen vid Lunds universitet.
- Linnaeus, Carl 1751: *Carl von Linnés Skånska resa*.
- Lovén, Pehr 1961: *Om Göinge. Akademisk avhandling under presidium av Sven (Lager) Bring framlagd för den filosofiska fakulteten vid Lunds universitet den 17 april 1745. Översatt från latin med inledning av Martin P:n Nilsson*.
- Nordmark, Håkan (red.) 1997: *Kulturbilder från småländskt 1700-tal*.
- Rietz, Johan Ernst 1962: *Svenskt dialektlexikon*.
- Salomonsson, Anders 1999: Skåne. Regionen och traditionen. *Kulturen*.
- Sjöstedt, Gösta 1979–99: *Ordbok över folksången i Västra Göinge härad*.
- Weibull, Martin 1871: Visor och verser på skånska landskapsmål. *Samlingar till Skånes historia, forn-kunskap och beskrifning*.
- Vide, Sten-Bertil 1992: *Adam Jordan Krögers dialekt-dikter med språklig kommentar*.
- Öhrstedt, Gustaf 1951: *Folkmål från Örkelljunga*.
- Österberg, Eva 1999: Historiens nytta. Om vårt behov av förr. *Kulturen*.

SUMMARY**A Gallant Ballad from Göinge**

In Lund in the mid-eighteenth century there was an obvious interest in the dialects of Scania. The article presents a previously unknown Lund print from 1741 which the author found in a collection of "Swedish Chap-Books" at the University of Harvard in summer 1999. It is entitled *En galant Göingevisa* ("A Gallant Ballad from Göinge") and is in the dialect of northern Scania, evidently composed by a student, possibly the future clergyman Pehr Lovén. The tune is unknown, but the ballad scholar and troubadour Christer Lundh has done a "reconstruction" in contemporary ballad style, p. 17.

The text consists of 18 verses, each with four lines with the simple rhyme scheme *aabb*. The ballad is of a jocular character, describing the experiences of a hop dealer. The hops that were used to make beer bitter and keep longer were grown for sale in northern Scania. The hop dealer, who calls himself Pehr Göing, happens to come with his load of hops to a farm where a wedding is being celebrated. He takes it as a good sign, fortifies

himself with a snifter of aquavit, and enters the wedding house, ordering his boy helper to look after the horses and the load of hops. Once inside, he invites the girls to whirl around the floor in a Göinge dance. The hop dealer knows how to behave properly towards the peasant folk and the persons of rank who are present, but he forgets both his cap and his business for the pleasure of taking part in the wedding feast. The description of this feast agrees completely with what Pehr Lovén writes in his own dissertation about Göinge in 1745.

The ballad conveys a vivid picture of a province which had not yet belonged to Sweden for more than a century. The poem is a good example of what present-day folklorists call performance. In addition to that, however, it gives valuable insight into the hop trade. The vocabulary – although it is mixed with standard language – is partly older than anything recorded by dialect scholars.